

С Т А Н О В И Щ Е

От: *ДОЦ. Д-Р МАРИЯНА НИКОЛОВА СТАМОВА*
ИНСТИТУТ ЗА БАЛКАНИСТИКА С ЦЕНТЪР ПО ТРАКОЛОГИЯ „ПРОФ. Д-Р
АЛЕКСАНДЪР ФОЛ“, БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
Научна специалност: 2.2 История и археология

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„доктор“ по научна специалност в УНСС.

Автор на дисертационния труд:

ЛИЛИЯ СТЕФАНОВА МАРКОВА

Тема на дисертационния труд:

ЕТНОПОЛИТИКИ В ЗАПАДНИТЕ БАЛКАНИ: МЕЖДУ ДЕЗИНТЕГРАЦИЯТА И
(ЕВРО)ИНТЕГРАЦИЯТА

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1688/09.07.2021 г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Международни отношения“ на УНСС по научна специалност съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС № 551/23.03.2016 г. Обучението е осъществено в редовна форма през периода 2016–2021.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Актуалност на темата. Темата на труда е посветена на изследването на важни въпроси от развитието на Западните Балкани в контекста на европейската интеграция. Темата е изключително актуална и дисертабилна. Много аргументи могат да се привлекат в подкрепа на това становище. След разпадането на двуполусната система на международни отношения и след разпадането на многонационалната югославска федерация въпросът за процесите в бившите съставни единици на югофедерацията продължава вече три десетилетия да бъде сред най-важните въпроси на Балканите. Важното геополитическо значение на Балканите и запазването на мира, както и други причини, определят устойчивият интерес на международните фактори като Европейския съюз /ЕС/, НАТО, Русия и др. към процесите в бившите югорепублики. За разлика от много други колективни и самостоятелни трудове по проблемите на

Западните Балкани, дисертацията на Лилия Маркова поставя фокус върху две от бившите югославски държави – Македония и Хърватия. Това са две интересни и различни държави: както по отношение на своето икономическо развитие, политическа история и политически живот, така и по своите етно-социални характеристики и политики по отношение на различните етноси. Тези различия Маркова е изследвала с акцент върху етническите политики в двете държави в сравнителен план. Посочените аргументи, ми дават основание за преценката, че разглежданата тема е актуална не само за Балканите, но и за България и за външните фактори за региона, а нейната дисертабилност е безспорна.

Кратка характеристика на дисертационния труд. Представената за рецензия дисертация се характеризира с добре обмислена структура. Основното съдържание се състои от увод, изложение, разделено на три глави с детайлно открити отделни точки и подточки и заключение (в обем от 193 стандартни машинописни страници), 18 приложения (12 приложения и 6 карти), библиография, списък на използваните съкращения. Дисертационният труд е в общ обем от 237 стандартни машинописни страници. В изложението се съдържат таблици и графики, които заедно с приложенията, допринасят за по-доброто възприемане на авторовите разсъждения. Използвани са широк кръг източници и литература (общо 241 броя източници). Налага се впечатлението, че е използвана предимно литература на английски език. Също така, налице е недостатъчно използване на трудове от български специалисти - както самостоятелни изследвания, така и колективни монографии, по проблемите на дисертацията. Заключението съдържа необходимите изводи и отговаря на изискванията.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Използваната методология е подходяща. Докторантката е използвала интердисциплинарни методи и подходи, които умело са съчетани. Лилия Маркова е изпълнила своите научно-изследователски цели и конкретни задачи. В увода са обосновани актуалността на темата и необходимостта от „изследване на дезинтеграционния потенциал на етнополитиките на редица държави от Западните Балкани“ /стр.8 от дисертацията/, чието значение е още по-голямо в контекста на европейските предизвикателства и членството в ЕС. Ясно е посочен обекта на изследването, а именно: „етническите политики в Р Македония и Хърватия, с оглед на сравнение на моделите им на развитие, както и отражението на общото им югославско минало.“/стр.12 от дисертацията/; посочен е обекта и са обосновани хронологическите рамки на изследването – 1996-2016 г. Поставена е ясно основната цел и конкретните „под-цели“ и са формулирани конкретните задачи за постигането им /стр.13 от дисертацията/. В изложението Маркова привежда аргументи от различен характер, за да докаже/или отхвърли трите основни хипотези, които изследва.

Поради обема на становището, тук няма да се спирам на конкретните постижения в отделните глави, но ще маркирам накратко акцентите в тях. В първата глава е направен теоретичен анализ на етническата и етнонационалната политика на изследваните държави, като са анализирани използваните понятия в дисертацията (етническа /и етнонационална политика/, национализъм и др.). В глава втора са изследвани етническите политики на Р Македония и Р Хърватия, поставени във вътрешно-политически аспект и с открояване на основните фактори за формирането

на етническата политика в тях. Третата глава изследва перспективите и процесите на евроинтеграция в двете държави; отделни въпроси от етнически и етномалцинствен характер, които се очертават в двустранните отношения на Хърватия и Македония с техните съседни държави; разгледана е европейската политика на разширяване в района на Западните Балкани и конкретните ѝ проявления в двете републики.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

По отношение на приносите на труда, на първо място, бих искала да посоча, че приемам изброените в автореферата научни приноси, които Маркова е посочила /стр.48 от автореферата/, като смятам, че те са отразени точно и вярно. Наред с тях, приемам и следните постижения като приноси:

Смятам, че принос представлява обстойното научно изследване на спецификите на процесите в Република Македония и Република Хърватия в сравнителен план, с ясно поставен акцент върху специфични проблеми от вътрешнополитическото и етно-социалното развитие на двете държави в избрания от автора хронологически период;

Също така считам, че възприетият подход от докторантката е оригинален - конкретното изследване и подлагане на анализ на три основни хипотези чрез изследване на факторите, формиращи етническите политики на Република Хърватия и Република Македония в контекста на евроинтеграционните процеси и ѝ позволява да предложи аргументирани изводи и заключения;

Като своеобразен принос оценявам избрания ракурс на разглеждане на процесите в две от бившите югорепублики – посредством паралелно изследване на интеграционния и дезинтеграционния потенциал на етнополитиката в Р Македония и Р Хърватия.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантката е представила за оценка *шест* научно-изследователски статии по темата на дисертацията. По този начин тя демонстрира траен интерес към изследваната тема и отговоря на изискванията за представяне на необходимия брой публикации по темата на дисертационния труд за присъждане на ОНС „Доктор“. Те са публикувани в утвърдени издания и смятам, че отговарят на академичните изисквания.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът на дисертацията е в обем на 49 стандартни машинописни страници. Той съдържа задължителните за този формат елементи – увод, изложение, представящо вярно съдържанието на отделните глави, списък на приносите на докторанта и направените изводи, както и списък на публикациите по темата на дисертацията. Авторефератът отговаря на изискванията.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към дисертационния труд, могат да бъдат отправени и някои бележки и препоръки. Така например, ненужно според мен е разглеждането на процеси, които са извън хронологическите рамки на изследването, т.е. пред 1996 г.

Смятам, че трудът само ще спечели, ако при бъдеща редакция бъде разширен кръгът на използваната литература, като се отразят постиженията особено на български автори и научни институции, които работят по изследваната в дисертацията

тема или сходна проблематика. Тук бих отбелязала, че значителна част от колективните трудове на български специалисти са достъпни на книжния пазар, както и онлайн. Конкретно, обръщам внимание на колективните монографии на специалисти от Института за балканистика при БАН, които биха били много полезни на докторантката, свързани пряко с изследваните от нея проблеми. В тази връзка за обогатяване на дисертацията, препоръчвам да се имат предвид следните сборници:

1. Балканите през първото десетилетие на 21. век (Сборник статии). С., Издателство „Парадигма“, 2012. ISBN 978-954-326-182-6

2. Балканите през второто десетилетие на 21 век. С., Парадигма, 2015. ISBN 987-954-326-248-9

3. Новите предизвикателства пред Балканите (съст. чл.-кор. проф. дин Александър Костов). С., Парадигма, 2019. ISBN 978-954-326-386-8

Констатираната липса на привличане на трудове на утвърдени български учени е пропуск, който може да бъде отстранен при бъдеща редакция на труда и издаването на книга по темата – което пожелавам на докторантката. При оценката на процесите и събитията в изследваните държави и на Балканите са използвани предимно трудове на англоезични автори, голяма част от които не са от Балканите, докато използваните трудове на автори от балканските държави са малко, което според мен е пропуск.

Искам да подчертая още веднъж, че посочените забележки не променят общото изключително положително впечатление от труда и неговите научни качества и в никакъв случай не влияят на високата ми оценка за обсъждания дисертационен труд.

8. Заключение

Като заключение от цялостната работа и предоставените дисертационен труд и автореферат гласувам *положително* и препоръчам на уважаемите членове на научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.3. Политически науки, научна специалност „Политология (международни отношения и външна политика)“ на Лилия Стефанова Маркова.

30.08.2021 г.

гр. София

Подпис: